ХООСЧЫ В.А.ТОДЫКОВТЫҢ 60 ЧАЗЫНА УДУР

17 марттa аҕaa 60 чaс толарҷых. Владимир Александрович Тодыков Россия Федерациязының Хоосчылар пірігізінің члені полҕан. Улуҕ таланттыг чайаачы ус Хакасияның культуразын тилідеріне паалаҷaa чох илбек хозым иткен. Аның хоостары пістің чирніҥ ис-пайына саналчалар.

Владимир Александрович Тодыков 17 марттa 1938 чылда Асхыс аалда төреен. Оолаҕас кічігдең сыҕара ибіркі чир-чайааннҕа аптат салҕан. Күргенніҥ чазыҷа, хорлап ала ахчатхан суҕ хазыҥҷа пас чарыхха сыҕарарында араласхан.

Че аның узы, пөзік талanттыг хоосчы полчатханы алыптыг нымахтарны чазирында чахсы көрін парҕан. Пу тоғысха ол парчан позын салҷаҥ, уҕаа хынып хоостаҷаҥ. Мында ол пурунғыларыбыстың чуртазын, махачы хылиин прай саринаҥ көзіт пирер оңдай тапхан.

Таныхтирға кирек, книгалар чазир графика жанрын сағамғы чиит хоосчылар узарат парчалар. Олар прайзы даа В.А.Тодыковты постарының ӱгретчізіне санапчалар. Чииттерге тузалыг чөптер пиреріне, чөрерге хынҷаҥ. Анаҥ позын ибірчеткен сілігні хайди-да чайап саларға күстенҷең. Іди ол хоостап пастаан.

АНЫҢ ЧУРТАЗЫ — ХООСТАРЫНДА

Иирде, тізең, хонҷыхтар чыылыс килзе, ағазы холға чатхан алҷаҥ, алыптыг нымах ысчаҥ. Володя аны хынып тыҥнаҷаҥ, махачы чааласчатхан алыптарны харахтары алнында көрчеткен чіли пілдірҷең. Андаг оңдайнаҥ кічіг частыг оолаҕас прай нимені хоости көрерге көнік сыххан. Олох арада пурунғыларыбыстың чуртазынаҥар көп ниме пілерге күстенҷең.

1957 чылда Владимир Тодыков Ленинградтағы художественно-графическай училищезер ӱгренерге кіріп алған. Хазии уйан полып, тоос полбин салған. Че ӱгренер сағысты тастабаан. Аннаҥар 1960 чылда ол Хызылчардағы В.И.Суриковтың адынаҥ хоосчылар училищезінзер ӱгренерге кірібіскен. 1963 чылда училищені тоозып, Аҕбанда тоғын сыххан.

Чиит чайаачы устың хоостарынаҥ аймах көзідіглерде танызып аларға чарир полған. Іди аның хоостары Аҕбан городтың, Хакас автоном облазының, Хызылчар крайының, Сибирь паза Ырaххы Восток зоназының, тиксі Россияның көзідіглерінде араласчаҥнар. 1975 чылда, тізең, аның графика тоғыстары Парижте ирткен чоннар араздындағы көзідігде араласханнар.

Позының 50 паза 55 чазын чайаачы ус персоналынай көзідіглернең таныхтаан. Аҕбандағы краеведение музейінзер, хайда ирткеннер пу көзідіглер, пайрамын таныхтапчатхан саблыг хоосчыны төреен күнінең алғыстирға көп кізі чыылысхан. Анда В.А.Тодыковтың хоостарына пөзік паалаг пірілген.

Владимир Александрович чайаачы тоғызында аймах-паеха оңдайларнаҥ тузаланҷаҥ: хоостар хоостаҷаҥ, ағастаҥ киртчең, чеканка итчең. Че аның чүреене прайзынаҥ чағын полған графика. Тиктең нимес хоосчы кізі позының істеніс чолын Хакасиядағы книга издательствозында пастаан. Іди ол көп книганы чазаан, оларны оларны хайди-да ӱгредеріне чайаачы ус улуг хайыг салҷаҥ.

Ідөк В.А.Тодыков монументальнай, декоративно-прикладной искусствоны пістің Хакасияда тиліреріне улуг хозым иткен. Аның чеканкалары «Чырғалны» (Аҕбанның өөн рыногы), Хызылчардағы «Хызылчар» гостиницаны, ағастаҥ киртken хоостары «Октябрь» кинотеатрны, «Хакасия» ресторанны, «Интуристтің» банкетнай залын, «Шира» курорттағы «Солбан» кафені паза даа паеха орыннарны чазапчалар.

Хаҷан Хакасия Хызылчар крайынаҥ чарылчатханда, Владимир Александрович Тодыков анда өткін араласхан, пістің областьта Хоосчылар пірігізін төстирдеҥер тимнегліг тоғыс апарған. Чайаачы устың күстенізі тик чирге парбаан. Аҕаа хоза, орындағы хоосчылар аны Хакасиядағы Хоосчылар пірігізінің хачызына тапханнар.

Аннаҥар Владимир Александрович ідөк халыхчарыдыглыг тоғыста өткін араласчаҥ. Андаг оңдайнаҥ чайаачы усты пістің Хакасияда саблыг хоосчы ла тір пілбеҷеҥнер.

Аның хоостары аймах көзідіглерде араласчаҥнар. В.А.Тодыковтың чайаачы тоғыстары пістің странадағы аймах музейлерде чыыл парганнар. Парлар олар Аҕбандағы краеведение музейінде. Аннаҥар, хоосчы В.А.Тодыковтың 60 чазын таныхтап, аның чайаачы тоғыстарының көзідиин иртірерге пөгін тутчабыс.

Сынап кізілерде В.А.Тодыковтың пірее хоостары пар полза, көзідіге ағыл пирерге сурынчабыс Көзідіг соонда ол чайаачы тоғыстарны ээлеріне айландыр пирербіс.

Владимир Александрович Тодыковтың хоостарын көзідіге пирерге сағынчатхан кізілер пу орыннарзар айланарға киректер: **Аҕбан, краеведение музейі, телефон: 6-86-20; Хакасиядағы Хоосчылар пірігізі, Вяткиннің улицазы, 11, телефон: 6-45-02; Хакасияның культура министерствозы, телефон: 5-24-89.**

Хакасияның культура министерствозы.

ПОЭТТЕР ІҶЕДЕҢЕР

М.КИЛЬЧИЧАКОВ

ІҶЕМ

Ирке іҷемніҥ ізіг холлары
Ам даа пілдірче миниҥ идімде,
Сибер, чылыг хол салаалары
Ам даа сыйбанча хара сазымны.
Күн чылии осхас нымзах сӧстері
Ам даа истілче ікі хулахта.
Чахайах осхас сіліг хоостары
Ам даа көрінче ала харахта.
Іҷе сӱді осхас ас-тамахтары
Ам даа тадыпча хатыг наағымда.
Хысхы сөохтарда тітірес чӧрзем,
Ам даа чылытча іҷе хуҷағы.
Тар сағыныр, хомзыныр чӧрзем,
Ам даа часхарча хыйға сӧстері.
Хара пазым хыйын тӱспееңде,
Хайран іҷемні ундуп полбаспын.
Нымырт харағым чабыл
с парбаында,
Чалғыс іҷемні сағын турарбын.
Көп аймах чонның аразында
Синнең дее артых арғыс
таппадым,
Көмес тее полза, арғыстарымнаҥ,
Көні сӧзіҥні тың көп испедім.

В.МАЙНАШЕВ

ІҶЕМНІҢ ХАЗЫҢЫ

Изең, іҷемніҥ хазыҥы,
Мындох ла чуртапчазың сиҥ?
Хайдандыр синің хазыҥың,
Андағох па синің Үніҥ?
Сиҥ ундубаан поларзың
Ирткендегінің чылиин,
Хайди іҷемнең ырлаҷаҥзың
Ікі бӧре ле чіли.
Ииҥе чыллар иртіп парған,
Ол тус парыбысхан ырах.
Іҷем миниҥ хырал парған,
Синің дее сазың сайах.
Чоохтапчам сағаа ам:
Мин дее олған нимеспін,
Чабал-чахсыны сынаам,
Арага даа хатпин.
Чағдаплача ол чыллар,
Мин чахсы пілінчем апзын:
Хаҷан сақай парыбыссар —
Сірер чох хайди полардың?

ПРОДАМ ИЛИ ПОМЯНЮ Шира на Абакан. Абакан 3-х комнатная кв. в 2-х квартирном брус. доме, общая площадь 75 кв. жилая 50 кв.м. Усадьба 11.5 сот. ток, огород 8 соток. Садик теплицей, погреб, 2 капитальны гаража, баня, кухня, хозпостро ки, скважина с электронасосом летний водопровод. В дом электроотопление, слив, септик В 1997 г. сделан капитальны ремонт.

Обращаться: п.Шира, Ра дольная, 22-2, тел.: 9-12-21, Абакане: 6-25-06, в Усть-Аба кане: 9-12-95.

БОРГОЯКОВ

Георгий Константинович

ӱресінде, піске хабасхан прай туған-чағыннарны, нанҷыларны, Аҕбан пилтірі районның администрациязын прай чүрсбіснең алғыстапчабыс.

Хырығы 15 марттa полар. саҥыҷаа — 14 марттa.

ИПЧІЗІ, ПАЛАЛАРЫ.

ГАИ ИСКІРЧЕ

ТЫНАҒ КҮННЕРІ ТАҢДАДИ

Хазна автоинспекциязы искіриинең ирткен неделяда тиксі республикадағы чолларда саайлар саны хызырылбады. Чалахай күннің чылии руль кистінде одырғаннарны бӧріндірбеді. Іди неделя аразында 5567 водительге аймах-насха сизіндіріглер пирілген. Оларнаҥ хости туанчағыннары, нала-нархалары одырғаннар. Оларға хорғыс полары хаалаг ла полған тимірге чарир.

174 водительні руль кистінең суурарға кілескен. Оларның көбізі изірік полған. ГАИ тоғынчылары оларның хай піреезінің чуртазын даа ал халғаннар. Оларның аразында Аҕбанда чуртапчатхан В.Каражаков, «Чырғалда» тоғынчатхан Ю.Юдина, «Хакасская» шахтада тоғынчатхан А.Трищенко, 11-чі номер ПМК-ның тоғынчызы Е.Филин, «Трансэнбэкспресстің» инженері К.Лапшин, ТЭЦ-тың слесарьы В.Емельяненко, Харатастағы «Хактопсбыттың» инженері А.Никифоров...

Таныхтирға кирек, ӱс водитель чазынарға харасхан. Имҷі-наркологтың чарадинна чөпсінмин, оларны сөклирге харасханнар, мунзурухтарын пулғап турғаннар. Аҕбанда чуртапчатхан 20 частың Сергей Янгулов имҷі-наркологты саап пар килген...

Хайзы-пірсі чыл пасталғаннаҥ ікілер хати изірік тутырды. Іди «Альбит» ООО-ның устанчызы П.Видняков, Алтайдағы ДРСУ-ның водительі А.Сичинаев, СШГЭС-та тоғынчатхан А.Колегов паза аннаҥ даа пасхалары.

Андаг оңдайнаҥ, транспорт дисциплиназын сайбаан сылтаанда, ЧП чох пола чоғыл. Неделя аразында 42 автомобиль оодылған, 2 кізі саайда ӱреен, 10 кізі аар палыҥлатхан.

Мына пазох ӱлӱкӱн чагдапча. Арага ізіп аларға сылтаи пар. Илеедезі, маҷат күн турза, чазызар сыгып, күлеттирге саҥынар. Аннаҷар хазына автоинспекциязы тоғынчылары андармындар сыхханнарға азынада сизік пирче: ундубаҷар ибзер хайдаг оңдайнаҥ айланарынаҷар. Изірік водительнең хости одырарға постың чуртазынаҥ ойнааны полча. Амыр-хазых, ипти чӧріңер ӱлӱкӱн паза тынаг күннерінде.

А.РЯБОВ,
МВД ГАИ-зының улуг инспекторы.

Учредители: Правительство, Верховный Совет Республики Хакасия

Тираж — 3250.

Өөн редактор А.С.УГДЫЖЕКОВ
6-22-97.
ПІСТІҢ АДРЕЗІБІС: 662600 Аҕбан г. Щетинкин ул.34, «Хакас чирі»

Редколлегия: Н.Г.Ахпашев, А.И.Котожеков, А.Е.Султреков, Е.И.Тахтобина, А.Е.Тохтобин.

ТЕЛЕФОННАР:
редактор орынҷызы 6-21-47
хачылар 6-23-94
письмолар 6-61-16
хабарлар 6-50-55, 5-25-44
бухгалтерия 6-27-49
хабарҷылар 6-37-32, 5-19-82, 5-25-45, 6-21-92, 5-25-47
сомҷы — 5-25-38

ГАЗЕТАНЫ ЧАРЫХХА ТИМНЕЕННЕР: хачы И.А.Тинникова, хабарҷы М.М.Сунчугашева. Компьютер операторлары О.Б.Думчева, А.А.Субракова. Корректорлар М.А.Сюптерекова, Е.И.Кокова, А.П.Шоева, Ю.Е.Болганова.

Газета «Хакасия» полиграфпредприятиеде сығарылған.

Газетаны Хакас Республикада чонға хабарлар таратчаҥ средстволардаҷар закон толдырылчатханың сыныхтаҷаҥ паза пічікке кирҷең региональнай управление пічікке 5 майда 1997 чылда кирген.

Пічікке кирген номері — Х0097.

Индекс: 52261